

Чернівці для своїх

КУПИТИ

Нова книга Володимира Килинича розповідає про Чернівці крізь призму особистих історій, діалогів чернівчан, розкриваючи своєрідні колорит, автентику міста, його мешканців, специфіку їхньої комунікації. Часто вдаючись до більш чи менш віддаленої ретроспективи, автор акцентує увагу на тих деталях міського буття, простору, які зазвичай залишаються поза увагою, збирає, вибудовує із деталей цілісну картину Чернівців, увиразнюючи та актуалізуючи у такий спосіб пам'ять міста та містян. Письменник демонструє, що історія міста - це кожен його етап, а місто нинішнє - результат тривалих процесів, воно на поверхні своєрідної діахронічної піраміди. Захоплива мелодраматично-детективна історія, авторський стиль, з властивими йому гумором, іронією, не залишать читачів байдужими. Кожен персонаж (чи то істота, чи споруда, вулиця) виступають у певному амплуа, що створює відчуття міського простору як однієї великої сцени, де всі і все взаємопов'язане, де все перебуває у причинно-наслідкових зв'язках.

Володимир Килинич (1955, Кіровоградщина) — український публіцист, громадський діяч. У Чернівцях живе з 1962 року. Вважає це місто також місцем свого народження і другою батьківщиною. Середню освіту отримав у школі №30, вищу — у Чернівецькому державному університеті (тепер — Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича), здобувши фах фізика. З другого курсу Володимир

Килинич грав у КВК, потім у студентському театрі «Абсурд»; саме у цей період почав серйозно писати. Володимир Килинич живе Чернівцями, які є головним героєм його оповідань та есеїв. Йому властива характерна авторська манера, в основі якої іронічні спостереження, поєднані з ліризмом та ностальгією за містом і людьми, які вже не повторяться. Друкувався у США, Ізраїлі, Німеччині, в багатьох чернівецьких, львівських та київських виданнях. Один із авторів збірника «Черновицкие рассказы».

Пиріжкова поставала як суть та смисл цього міського перехрестя. Не старовинна єврейська перукарня напроти, яка агресивно розбризкувала між навколишніми будинками отруйний запах одеколону «Шипр», а саме пиріжкова.

Вона починалася задовго до дверей, які привітно всмоктували відвідувача на круті сходи вниз, до зали. Пиріжкова починалася ще з Центральної площі або з іншого напрямку радіусом з кілометр, куди сягав запах ліверу, повидла, вареної картоплі, капусти, гороху, рису тощо, якими умілі жіночі руки наповнювали ніжне тісто майбутніх смажених пиріжків. «Роздатка» з горою білих чистих тарілок, коритце для вилок, які легко гнулися, склянки з томатним, яблучним соком чи сметаною, пиво в пляшках. То був негаласливий чернівецький «макдональдс» — лише без зойку «Вільна каса!»

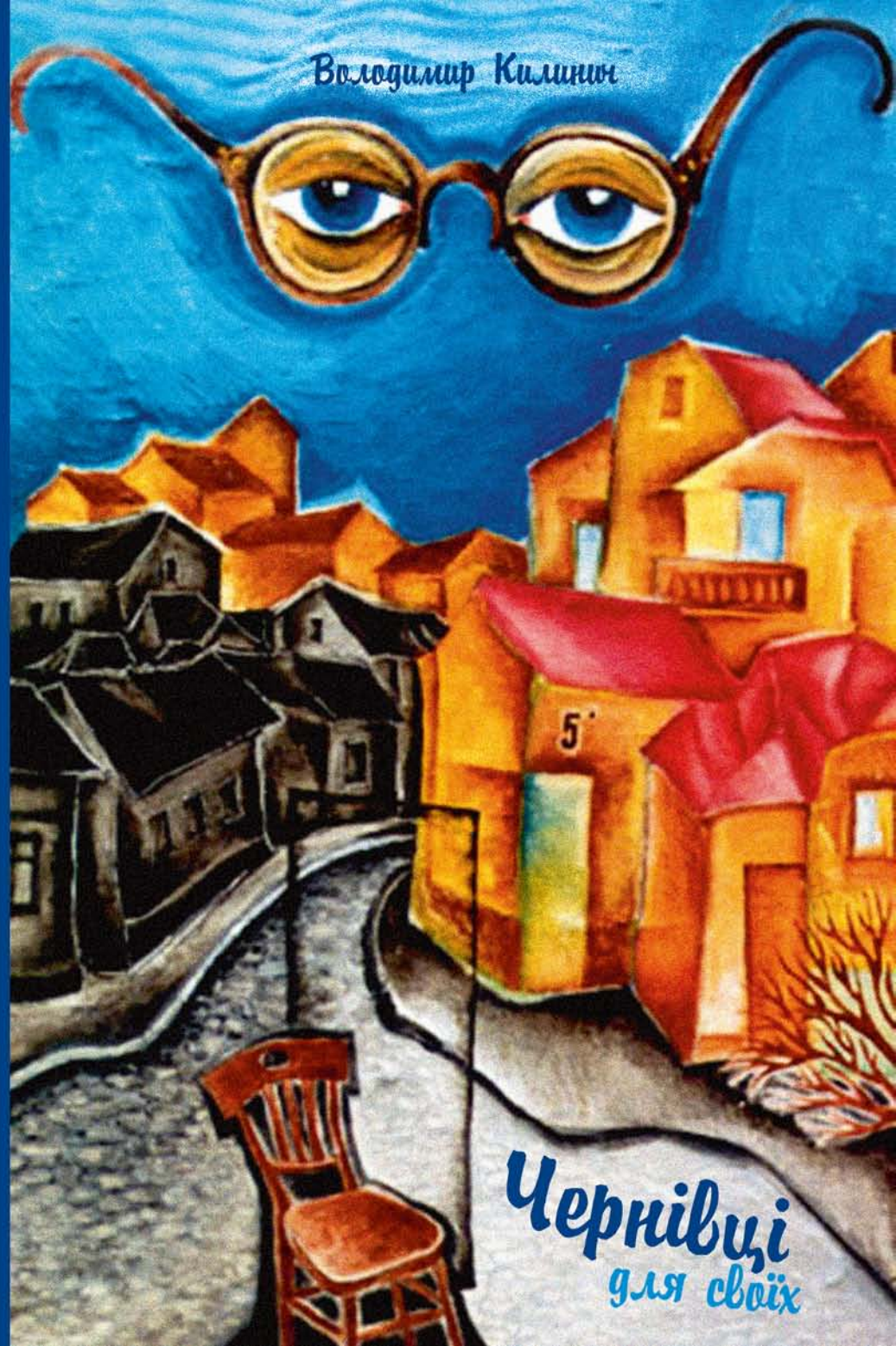
ISBN 978-617-614-231-7

9 786176 142317

Чернівці для своїх

Володимир Килинич

Володимир Килинич

Чернівці
для своїх

Володимир Килинич

ЧЕРНІВЦІ ДЛЯ СВОЇХ

Експерсія в прозі

Чернівці– 2018

УДК 39+82-3+929
К 39

Килинич, Володимир

Чернівці для своїх. Екскурсія в прозі / Килинич Володимир. – Чернівці : Книги – XXI, 2018. – 384 с.

ISBN 978-617-614-231-7

Нова книга Володимира Килинича розповідає про Чернівці крізь призму особистих історій, діалогів чернівчан, розкриваючи своєрідні колорит, автентичність міста, його мешканців, специфіку їхньої комунікації. Часто вдаючись до більш чи менш віддаленої ретроспективи, автор акцентує увагу на тих деталях міського буття, простору, які зазвичай залишаються поза увагою, збирає, вибудовує із деталей цілісну картину Чернівців, увиразнюючи та актуалізуючи у такий спосіб пам'ять міста та містян. Письменник демонструє, що історія міста – це кожен його етап, а місто нинішнє – результат тривалих процесів, воно на поверхні своєрідної діахронічної піраміди.

Захоплива мелодраматично-детективна історія, авторський стиль, з властивими йому гумором, іронією, не залишать читачів байдужими. Кожен персонаж (чи то істота, чи споруда, вулиця) виступають у певному амплуа, що створює відчуття міського простору як однієї великої сцени, де всі і все взаємопов'язане, де все перебуває у причинно-наслідкових зв'язках.

Видано за підтримки Чернівецької міської ради
в рамках програми підтримки книговидання
імені бургомістра Антона Кохановського.

В оформленні книги використано малюнки Олександра Вайсмана.

© Видавництво «Книги – XXI», 2018
© Володимир Килинич, 2018, *текст*
© Олександр Вайсман, 2018, *малюнки*
© Анна Стюпіна, 2018, *обкладинка*

Усі права застережено

ISBN 978-617-614-231-7

Того старого австрійського моста не так давно не стало. Ніби й не було зовсім. Його міжбережне існування припинилося. Як не тримався він з останніх сил, суворі чиновники помітили його непевні здригання, хворобливе порипування, схоже на кашель, обдертість шляхетної шкіри та цілком очевидну слабкість і втрачену з роками надійність. Імперії одна за одною впали – прийшов і його час.

Місто довго шукало винного, не знайшло його, оголосило тендер на страту мосту і безжалісно обірвало й цю вервечку до свого минулого.

Ні, місто не втратило історії. Вона залишилася. Але минуле змушене тепер шукати інші шляхи в місто, обходити звичні траєкторії, доріжки та підступи. Новий міст не став гіршим за той, страчений. Він ширший, сучасніший, весь у асфальті. Та минуле не ходить ним. Там носяться туди-сюди сучасні авта. Городяни, які долають його пішки, пересуваються ним без колишнього пістету, механічно, не звертаючи тепер уваги на деталі.

Старим мостом у місто в'їжджали гості – звані й незвані. Сюди входили вороги та друзі. Ним до міста прилаштовувалася старовинна хасидська Садагура, перейменована з часом у Садгору. Але так і не прилаштувалася належно.

Ним селяни несли в місто сировину, а виносили товари. Цим мостом приходили загарбники, впевнені у тому, що прийшли назавжди. Ним же вони й тікали невдовзі. Ним вперше і востаннє проїхався влітку 2007-го шляхом на Коломию нащадок Імператорів 96-річний доктор Отто фон Габсбург, залишаючи навіки місто любові своїх взаємозакоханих вінценосних батьків. Міст неодноразово був зруйнований. Війни та негоди. Але щоразу він знову вирівнювався та продовжував

виконувати свою роботу – з'єднувати місто з минулим, спрощувати сьогодення та торувати шлях у майбутнє.

Але цього разу то було востаннє.

Виходить, дарма його колись пильно охороняли дядьки у дивакуватій вохрівській формі з карабінами. Виходить, помилково ми малюками пишалися, коли самотійно, без супроводу дорослих проходили ним від початку до кінця, щільно заплющивши очі. А коли влітку 1969 року була величезна повінь і прутська вода так піднялася, що вільно гуляла ним, ми приїздили сюди велосипедами, аби побачити на власні очі, що ж такого наробила стихія. Чи коли знімали тут фільм «Гадюка», а ми спостерігали за цим цікавим процесом.

Але головним було інше. Той міст через Прут був шляхом до пляжу. Випурхнувши на кінцевій з трамвая, гордяни ступали на нього, підставляючи обличчя легенькому прутському вітерцеві. Все місто похапцем сьорбало газовану воду із однієї склянки в автоматі, що стояв там, на кінцевій зупинці, та бігло на пляж. Міст обережно переносив перехожих на той бік річки. А там – ліворуч чи праворуч – був той самий пляж.

Власне пляжем його вважали самі відпочивальники. Він нічим не відрізнявся від звичайних кущів – там не було нічого, що сторонньому оку давало б привід вбачати в цій місцині пляж. Натомість мами приносили з собою їжу на цілий день – борщі, котлети, голубці, варену кукурудзу, компоти, фрукти, ну а чоловіки в чорних сатинових трусах по коліна – все, що додавало пляжному відпочинку того часу необхідні простір та глибину. І міст при цьому був членом кожної родини, яка відпочивала біля річки. Бо він допомагав дістатися її.

Лежачи на рясинці на річковому піску, можна було знизу вверх милуватися величчю мосту. Геометрією його ліній, обрисами бентежних задумів австро-угорських творців, важким

поступом десятків тон металу, з якого його зробили, величезними болтами, які навіки зв'язали між собою велетенські сірі деталі.

Мостом безперервно вешталися вдячні городяни. З пляжу вони виглядали іграшковими, цирковими, різнокольоровими. Наче комахи, вони переносили в руках вантажі, сумки, валізи, екзотичні тепер авоськи з кавунами чи динями. Але вони усміхалися при цьому, бо як би вони це все робили, якби не було мосту? Часом здавалося, що деякі з них просто ходять туди-сюди без особливих справ. Можливо, це так і було, але нині це вже не має жодного значення. Адже мосту немає, а місто, яке живе минулим, у ньому і залишиться.

На щастя, досі з нами кілька його родичів: інший міст через Прут, яким вповзають на вокзал потяги, майже такий самий міст, який у народі називається «новоселицьким», та ще кілька вище й нижче по течії Пруту.

Можливо, колись мости взагалі не будуть потрібні. Люди вигадають щось таке, що буде їх об'єднувати без них. Реалії життя змінюються. Років п'ятнадцять тому, згадайте, ніхто й уявити не міг, навіщо в туалеті потрібна розетка. Але ніхто ніколи не вигадає щось вічне, на всі часи і на всі смаки.

На цьому мосту випадково зустрілися й наші герої. Та про них – далі.

От Экскурсовода

Мы с тобой видели наш город разным.

Преимущественно он бывал приветливым, наполненным друзьями и весельем, радугами, хрусталем, фейерверками и музыкой. Полноводным от цветов и печенья с мороженым, мокрым от лимонада и кваса, легким от уличных сквозняков и тополиного пуха, соблазнительным от улыбок прохожих девушек. Он обычно блестел от счастья и влюбленности в себя. Совершенно миролюбиво фонтанировал и философствовал. Его нельзя было испугать или застать врасплох. Его особенно не волновали столицы, императоры, войны и даже революции. Городу всегда было что есть и пить, кого любить, где и на что развлекаться.

Это потом в город ворвался обезумевший прогресс в виде достижений и новинок, которые носили преимущественно чужой, нехарактерный вкус и существо.

А тогда еще пахло свободой, влажным папье-маше, сажей старинных печей, мастикой паркетных полов и только чуть-чуть Советским Союзом.

В те времена нам в принципе не нужны были часы. Вспомни, друг мой, что тогда мы сами решали, который теперь час.

Наша дружба с девочкой из нашего класса уверенно опиралась на надежду, что это не просто дружба. Тогда мы еще плохо разбирались в девушках, поэтому многих испортили. А собственная свадьба представлялась очень просто и удобно – как время, когда все наконец заживет.

Несмотря на то, что нас сделали в СССР в конце месяца, мы прожили с городом больше, чем жизнь. Мы жили тут до своего рождения и будем тут проживать и после физической жизни.

Мы любовались восходом солнца до обеда. Мы так любили читать, что внимательно вчитывались даже в номера страниц.

В пионерском лагере в Клиновке или в Даведенах, когда все мальчики шли спать раньше девочек, те не знали, как потушить костер.

Обычная песня выходит, если слова кладут на музыку. Наша тогдашняя дворовая песня выходила, когда мы слова клали рядом с музыкой.

Мы не стеснялись того, что человек произошел от обезьяны, но и не демонстрировали это. В нашей жизни всегда находился подвиг для известного места. В ресторане на нашем выпускном готовил шеф-повар, который раньше работал в обкоме партии. Правда, водителем. После банкета по поводу окончания школы мы, столкнувшись с нестандартной конструкцией замочка девичьего бюстгалтера, так и процеловались бесцельно до рассвета.

Любознательность тогда отличалась от интереса тем, что имела границы. Ну и, собственно, всегда был выбор – не хочешь быть умным, например, стань послушным.

В той нашей жизни не было мобильных телефонов, но мы всегда знали, где наши друзья.

Тогда старости боялись главным образом городские женщины – мужчины не успевали испугаться. Правда, городские сексологи постоянно отмечали всевозрастающий уровень сексуальной культуры у горожан мужского пола. Ежегодно, по их наблюдениям, на 25–30 процентов возрастала площадь, которая покрывалась мужчинами в ходе предварительных ласк.

Тогда же мы впервые обратили внимание на одну удивительную закономерность городского климата: оказывается, снег и дождь могли идти одновременно, а вот снег и трамвай – никогда.

Та жизнь встряхивала нас. Эта встряска должна была продолжаться бесконечно долго, потому что даже вблизи

городского пансионата для пожилых людей специально обученные кукушки подбадривали пенсионеров.

В 1992 году советской власти исполнилось 65 лет, и она, несколько запоздало и виновато, как неоднократно униженная и зашуганная иностранная гувернантка, ушла на пенсию.

Вместо ожидаемого коммунизма настал ностальгический иллюзионизм. Причем ностальгия предстала неуклюжей попыткой сравнить наихудшее из теперешнего с наилучшим из прошлого.

И вот уже много лет, в припадке этой иллюзии, в стране передвигают мебель и старательно стирают нам память.

Лидеры оппозиции с оптимизмом взирают на негативные события в стране. После определенной, довольно значительной суммы вложенного и тут же украденного экономика превратилась в политику. Когда ничего не получается – начинают реформы. Книжки стало выгоднее продавать, чем читать, а самое унизительное теперь – быть приличным человеком. Все наилучшее начало делаться из зависти, последние слова стали первыми по употреблению. Мы, испугавшись того, что мысли материальны, совершенно перестали думать. Вежливость – нынче такая редкость, что кое-кто принимает ее за флирт. Никто теперь не хочет жить трудом. Одни менеджеры.

Торжественная местечковость, туфли с загнутыми носками по последним трендам Калинки, а человек без мобильного телефона выглядит голым.

У города вытирают память.

Мы с тобой, мой друг, неожиданно увидели собственный город предельно враждебным, насыщенным до краев злобой, нищетой и отсутствием элементарных моральных и коммунальных удобств. Все удобства нынче на улице, как у плохого хозяина.

Мы наблюдали городскую старушку, которая зашла в магазин, купила все, что ей хотелось, вышла из магазина, но потом, что-то вспомнив, вернулась и накричала на продавца.

Или – когда запретили пить пиво в общественных местах, оказалось, что у нас в городе больше нет общественных мест.

Впрочем, не все так плохо, как нам поначалу показалось. Могло быть намного хуже. Наш город никогда не был однородным или одинаковым. Он всегда на поверхности, на изломе, на вдохе. Город – фантастический коктейль. Чтобы его приготовить, необходимо все, что имеешь, смешать.

Это, собственно, и происходит. Идет тяжелая, длинная и болезненная дефрагментация города.

При этом ему неслыханно повезло. Как наблюдательно кто-то заметил: давно исчезли Юзовка и Станислав, Александровск и Аккерман, Проскуров и Елисаветград. А сколько раз Луганск (или Ворошиловград) менял свое имя?

Запросто могли бы и наш с тобой, мой друг, город с неблагозвучным по советским меркам именем спяну наречь именами местных знаменитостей, лояльных к социализму – какой-нибудь Буковинск или Червонопрутск.

Пронесло!

Действительно, есть города, похожие на сыновей крестьянок и рабочих. В этом нет ничего ни унижительного, ни предосудительного.

Наш город тоже имеет родителей. Но они выходцы из других общественных слоев. Его пращуры – философы, поэты, художники, артисты. Как правило, нетрадиционной для других городов национальности. При этом очень хочется верить в то, что их потомки не выехали из города в разное время навсегда. А просто временно отъехали на безопасное расстояние. А их места в городе забронированы именами на городских аллеях славы.

А у нас, наконец, временные трудности социализма сейчас закончились. Пришли просто трудные времена. Незаметно завершилась наибольшая ложь детства, когда казалось, что быть взрослым классно.

Город же обязательно вновь будет приветливым, наполненным друзьями и весельем, радугами, хрусталем, фейерверками и музыкой. Полноводным от цветов и печенья с мороженым, мокрым от лимонада и кваса, легким от уличных сквозняков и тополиного пуха, соблазнительным от улыбок прохожих девушек. Он еще обязательно будет блеснуть от счастья и влюбленности в себя. Совершенно миролюбиво фонтанировать и философствовать. Городу непременно будет что есть и пить, кого любить, где и на что развлекаться.

Мой друг затих. А потом неожиданно нервно сказал:

– У нас с тобой нет будущего. Прошлого у нас тоже нет. Потому что то, что было, например, 30 лет назад – это не прошлое. Прошное – это то, что проходит. Но наше прошлое не прошло, а живет вместе с нами, теперь, в сегодняшнем.

– Поэтому у нас с тобой есть только сегодняшнее, – ответил на это я.

Пусть нас рассудит будущее.

Абсолютно марною справою є надання головним вулицям міст імен вождів. Це стара більшовицька традиція, яку слід навіки забути. У такий спосіб вдячні місцеві вождики відшкодовували вождям центральним роки царських та інших каторг і заслань, які ті перенесли в ім'я майбутньої всесвітньої революції та щастя всіх без винятку народів. Лише згодом стало зрозуміло, що народи не хотіли революцій, особливо всесвітніх, та непевного більшовицького щастя. Крім того, з'ясувалося, що ці каторги та заслання відбувалися в атмосфері взаєморозуміння та доброзичливості, на цілком пристойному побутовому рівні, часто за кордоном, і каторжани особливо не страждали й практично не мучилися.

Але повернімося до нашої повісті. Від старого моста, якого вже немає і про який ми дізналися минулого разу, починає свій гордий шлях у місто вулиця Головна. Австрійці та інші німецькомовні громадяни колись казали на неї Гауптштрассе. Вона декілька десятиліть носила імена вождів, але справедливість та історична логіка врешті повернулися на її терени, оминувши, здається, місто загалом. Якоюсь мірою вулиця Головна була і є продовженням та розвитком того мосту. До неї чіпляються будинки, нанизуються менш значущі вулички, а вона і собі спирається на розлогі міські площі. Головна є стовбуром дерева на ім'я Чернівці.

Уся наша повість, разом зі своїм сюжетом, його вивертами, драмами, зрадами, дуелями, наздоганяннями та коханнями, власне, про цю вулицю. Все відбуватиметься саме тут. Тому не будемо розповідати зараз про всі деталі Головної, а лише означимо головне, без чого наша оповідь не може здійснитися.

Героїня нашої розмови на старовинне чернівецьке ім'я Рита мешкала завжди саме на цій вулиці. Струнка дівчина,

приблизно сорока-сорока п'яти років, за фахом була художником-оформлювачем. У радянські часи був такий престижний фах, якому вчили не в Чернівцях, бо місто ніколи не потребувало якогось додаткового чепуріння. Враховуючи те, що тепер тим більше оформляти вже немає чого, бо все давно «оформлено», Рита переважно сиділа без роботи і стримано жила на невеличку пенсію батьків. Але будучи натурою енергійною, вона практично весь день вешталася містом у пошуках натхнення. Так принаймні вона щодня казала матері, уважно вдивляючись у своє відображення в дзеркалі перед тим, як випурхнути з їхньої тісної квартири в старому австрійському будинку із внутрішнім балконом-галереєю на Головній. Насправді Рита шукала несподіваної зустрічі, бо була незаміжньою, більше того – практично незайманою. Вона хотіла змінити життя, виринути із сірості, гарно вдягатися, добре їсти та мешкати на Кобилянської або десь біля університету.

Її звичайна легка дівоча забудькуватість занесла її якось навесні на той старий міст через Прут. Там дув вітерець, який необережно здув з голови улюблену бейсболку Рити із написом «Москва-80». Аксесуар понесло спочатку в бік Мамаївців, а потім якимсь дивом повернуло на Стару Жучку, тобто вздовж мосту. Аж поки не вперло пластмасовим червоним козирцем у червоне обличчя чоловіка, що необачно рухався мостом назустріч Риті з боку дріжджзаводу. Він міцно схопив бейсболку, а Рита від радощів на 5–7 секунд знепритомніла. Мужчина хронічно ніде принципово не працював, але звали його по-чернівецьки привітно – Вовчиком.

У Вовчика Рита була шістнадцятою чи сімнадцятою «девушкою мечти» цього року.

До вечора у них неспішно склалися стосунки першого рівня. Тобто Вовчик уже мріяв про Риту, добре усвідомлюючи, що з дівчиною не треба довго дружити, бо це не розвиває її як

жінку. А Рита чітко розуміла, що заміж слід виходити стільки разів, скільки беруть.

Вони сіли за столик забігайлівки класу напівлюкс «У Петрівни» навпроти вокзалу. Потім довго дивилися одне одному в очі, аж поки продавчиня не принесла їм один на двох ледь розігрітий «бургер по-мамаївськи», тобто розрізану навпіл булку зі смаженим позавчора коропом всередині. «Корбургер» – називалася ця страва в меню, яке було прибите іржавими цвяхами прямо до стіни. Потім Вовчик коротко розповідав Риті про себе.

– Я міг би працювати ким завгодно – начальником ЖРЕПу, головним інженером водоканалу, рятівником на озерах вулиці Комарова, охоронцем президента. Але я, Рито, хочу присвятити себе лише тобі, – розпинався Вовчик, привертаючи увагу поодиноких відвідувачів кафе широкими жестами у майбутнє.

Рита уважно слухала його, стуливши очі, які вже поволі вкривалися сльозами звичайного жіночого чернівецького щастя.

За давно не митим вікном закладу гуділа Головна, шикувалися таксі, домовлялися про щось валютники, у старих тролейбусів злітали штанги прямо на голови перехожих.

Але місто, як і все життя, було ще попереду.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ